

**O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA BUXGALTERIYA SOHASINING
AHAMIYATI**

Po'latov Saidakbar

Ilmiy rahbar: Obidov Rahmonali

***Annotatsiya:** O'zbekistonda amalga oshirilayotgan tub islohotlarning hozirgi bosqichida iqtisodiyotni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Moliyaviy texnologiyalarga asoslangan aksiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy boshqaruv mexanizmini bosqichma-bosqich rivojlantirish hamda xalqaro integratsiya masalalari dolzarb masala sifatida ko'rilmoqda. Shu o'rinda ushbu maqola O'zbekistonda moliyaviy boshqaruv tizimining rivojlanish xususiyatlari va tamoyillariga bag'ishlangan bo'lib, uning o'ziga xosligini ochib berishga qaratilgan.*

***Kalit so'zlar:** korxonalarni boshqarish, moliyaviy tahlil, moliyaviy menejment, moliyaviy ko'rsatkichlar, moliyaviy resurslar.*

KIRISH

O'zbekiston moliya tizimi mamlakat iqtisodiyotida hal qiluvchi o'rin tutadi. U jismoniy shaxslar, korxonalar va hukumat o'rtasida mablag'lar oqimini osonlashtiradigan turli institutlar, bozorlar va qoidalarni o'z ichiga oladi.

Moliya tizimining tayanchini O'zbekiston Markaziy banki tashkil etadi, u mamlakatning pul-kredit boshqaruvi organi bo'lib xizmat qiladi. U milliy valyutani chiqarish va tartibga solish, zahiralarni boshqarish va inflyatsiyani nazorat qilish va iqtisodiy barqarorlikni rag'batlantirish maqsadida pul-kredit siyosatini amalga oshirish uchun javobgardir.

Tijorat banklari moliya tizimining yana bir asosiy tarkibiy qismidir. Ular omonatlarni qabul qilish, kreditlar berish, ichki va xalqaro pul o'tkazmalarini osonlashtirish kabi turli xil moliyaviy xizmatlarni taqdim etadilar. Bu banklar

xo'jalik yurituvchi sub'ektlar va jismoniy shaxslarni mablag' bilan ta'minlash orqali iqtisodiy faoliyatni qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda moliya tizimini modernizatsiya qilish va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish borasida muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. E'tiborga molik voqealardan biri bu fond bozorining tashkil etilishi bo'lib, u erda kompaniyalar aktsiyalarini ommaga sotish orqali kapitalni jalb qilishlari mumkin. Bu korxonalar uchun moliyalashtirish va mulkni diversifikatsiya qilish uchun yangi imkoniyatlar ochdi.

Sug'urta kompaniyalari turli sug'urta turlarini, jumladan hayot, sog'liq, mulk va javobgarlik sug'urtasini taklif qilish orqali moliya tizimiga hissa qo'shadi. Ular jismoniy shaxslar va korxonalarni kutilmagan hodisalar yoki yo'qotishlardan moliyaviy himoya bilan ta'minlaydi.

Bu institutlarga qo'shimcha ravishda moliya tizimi pensiya jamg'armalari, mikromoliya tashkilotlari va bankdan tashqari moliyaviy vositachilar kabi boshqa sub'ektlarni ham o'z ichiga oladi. Bu tashkilotlar aholining turli qatlamlari uchun moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati va mavjudligini yanada kuchaytiradi.

Umuman olganda, O'zbekiston moliya tizimi iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash, investitsiyalarni qo'llab-quvvatlash hamda jismoniy shaxslar va korxonalariga moliyaviy xizmatlar ko'rsatishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Amalga oshirilayotgan islohotlar jonli va barqaror moliyaviy sektorni yaratish uchun samaradorlik, shaffoflik va qulaylikni oshirishga qaratilgan.

O'zbekiston moliya tizimi boshqaruvi.

O'zbekiston moliya tizimi nazorat qiluvchi organlar, siyosat va institutlarning kombinatsiyasi orqali boshqariladi. Moliyaviy tizim qanday boshqarilishining bir necha asosiy jihatlari:

1. O'zbekiston Markaziy banki: Markaziy bank moliya tizimida asosiy tartibga soluvchi organ bo'lib xizmat qiladi. U pul-kredit siyosatini shakllantirish va amalga oshirish, tijorat banklari faoliyatini nazorat qilish, bank sektori barqarorligini ta'minlash uchun javobgardir. Markaziy bank valyuta

operatsiyalarini ham tartibga soladi va mamlakatning oltin-valyuta zaxiralarini boshqaradi.

2. **Nazorat qiluvchi organlar:** Bir nechta tartibga soluvchi organlar moliya tizimining muayyan sektorlarini nazorat qilish uchun javobgardir. Masalan, Kapital bozorini rivojlantirish agentligi fond bozorini tartibga solib, listing qoidalariga rioya etilishini va investorlarni himoya qilish choralari ta'minlaydi. Sug'urta bozorini rivojlantirish agentligi sug'urta sektorini, Pensiya jamg'armasi esa pensiya tizimini boshqaradi.

3. **Moliyaviy qonunchilik va siyosat:** O'zbekistonda moliya tizimini boshqarish uchun turli qonun va me'yoriy hujjatlar qabul qilingan. Ular orasida bank faoliyati, sug'urta, qimmatli qog'ozlar to'g'risidagi qonunlar va jinoiy daromadlarni legallashtirishga qarshi kurash choralari kiradi. Hukumat, shuningdek, moliyaviy barqarorlikni rag'batlantirish, investitsiyalarni rag'batlantirish va xorijiy kapitalni jalb qilish siyosatini ishlab chiqadi.

4. **Nazorat va monitoring:** Nazorat qiluvchi organlar me'yoriy-huquqiy hujjatlarga rioya etilishini ta'minlash, risklarni baholash va moliyaviy barqarorlikni saqlash uchun moliya institutlari faoliyatini muntazam nazorat qilish va monitoringini olib boradi. Ular tavakkalchiliklarni kamaytirish hamda omonatchilar va investorlarning manfaatlarini himoya qilish maqsadida banklar, sug'urta kompaniyalari va boshqa tashkilotlarning moliyaviy hisobotlarini, risklarni boshqarish amaliyotini va ichki nazorat tizimlarini ko'rib chiqadilar.

5. **Islohotlar va modernizatsiya:** O'zbekistonda moliya tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar shaffoflikni oshirish, korporativ boshqaruvni takomillashtirish, risklarni boshqarish amaliyotini kuchaytirish va moliyaviy inklyuzivlikni rivojlantirishga qaratilgan. Hukumat, shuningdek, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy xizmatlar sohasida innovatsiyalarni rag'batlantirish ustida ishlamoqda.

Xulosa: Ta'kidlash joizki, moliya tizimini boshqarish doimiy jarayon bo'lib, O'zbekiston rivojlanishda va o'zgaruvchan global tendentsiyalar va ilg'or tajribalarga moslashishda davom etmoqda. Hukumat mamlakatda iqtisodiy o'sish

va barqarorlikni qo‘llab-quvvatlovchi mustahkam va yaxshi tartibga solinadigan moliyaviy tizimni yaratish tarafdori.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Burxanov A.U., Hamdamov O.N. Moliyaviy menejment. Darslik. — T: “Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi” — 2020, 468 bet.
2. Fung, L. (2015). Financial management economics. Management, 1(2), 9-44
3. Karlibayeva R.X. Aksiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy menejment tizimini samarali tashkil etish yo‘llari: i.f.d. diss. avtoreferati. - Toshkent, 2018.- 14b
4. Kudbiev, D., Qudbiyev, N. T., & Imomova, Z. T. Q. (2022). Moliyaviy Hisobotlardan Moliyaviy Menejmentda Foydalanish Masallari. Scientific progress, 3(4), 1030-1037.
5. Moliyaviy boshqaruv/Mualliflar jamoasi R.R.Hasanov, N.H.Haydarov, T.S.Malikov va boshq: — Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot matbaa ijodiy uyi, 2009 y — 433 bet.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. 28.01.2022-yildagi PF-60-son.
7. Ross, S. A., Westerfield, R., & Jordan, B. D. (2014).